

PIENRYHMÄTOIMINNAN VAIKUTUKSET MAATILAN KEHITTÄMISEEN JA JOHTAMISEEN

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Mustiala, kevät 2015

Henri Jussila

Henri Jussila

MUSTIALA

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Maatilatalous

Tekijä

Henri Jussila

Vuosi 2015**Työn nimi**

johtamiseen

Pienryhmätoiminnan vaikutus maatilan kehittämiseen ja

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Huomisen hämäläinen maatala-hankkeen pienryhmätoiminnan vaikutuksia maatilan kehittämiseen ja joh-tamiseen. Tutkimuksella haluttiin selvittää myös millaista pienryhmätoi-mintaa maatilat haluavat tulevaisuudessa. Opinnäytetyön toimeksiantajana on MTK-Häme, jonka kautta tarve tällaiselle työlle löytyi.

Tutkimuksen teoriaosuudessa käsitellään verkostoitumiseen liittyviä käsit-teitä, maataloja Suomessa ja maaseudun kehittämishankkeita. Teoriaosuu-dessa käsitellään myös tarkemmin verkostoitumisen erilaisia vaihtoehtoja sekä verkostojen kannalta tärkeitä edellytyksiä ja haasteita. Lisäksi tarkas-tellaan maaseudun kehittämiseen myönnettäviä hanketukia.

Tutkimus toteutettiin määrällisenä tutkimuksena. Tutkimukseen kuului kysely, johon vastasi 57 maatilaa. Kysely toteutettiin paperisena kyselynä maataloille järjestetyissä pienryhmissä.

Kyselyn mukaan tärkeimmät syyt lähteä pienryhmään mukaan ovat kan-nattavuuden parantaminen ja uudet ideat omaan tuotantoon. Eniten viljeli-jät kaipaavat apua nimenomaan talouden hallintaan. Viljelijöiden välinen yhteistyö lisääntyi pienryhmätoiminnan avulla ja toimintatavat muuttuivat. Tulevaisuudessa pienryhmiltä odotetaan opintomatkoja ja verkostoitumis-ta. Tärkeintä on kuitenkin kuunnella viljelijöitä, jotta pienryhmätoiminta palvelee heidän maatalojensa kehittymistä ja johtamista tulevaisuudessa.

Avainsanat Verkostoituminen, pienryhmä, maatala**Sivut**

23 s. + liitteet 7 s.

MUSTIALA

Degree Programme in Agricultural and Rural Industries

Agriculture option

Author

Henri Jussila

Year 2015

Subject of Bachelor's thesis

The influence of the small group activities in farm development and management

---

ABSTRACT

The aim of the thesis is to research the influence of the small group activities during the Huomisen hämäläinen maatalo -project which will support the development and management of the farms. The thesis also looks into what kind of small group activities are wished for in the future. The thesis is commissioned by MTK-Häme.

The theory of the thesis introduces networking, farms in Finland and the countryside development projects. The theory part includes the different network alternatives, requirements and challenges in networking and also financing of the countryside development projects.

The research is quantitative and 57 farms took part in the questionnaire. The paper questionnaire was done during the small group activities.

According to the research the most important reasons to participate in the small group activity are to improve the cost-effectiveness and to get new ideas. The farmers need advice especially to the control of the economy. During the project the cooperation of the farmers increased and their working methods changed. In the future they wait for educational trips and networking with others. The most important thing is to listen to their views about the small group activities so that the activity will help farmers to develop their business.

Keywords networking, small group activity, farm

Pages 23 p. + appendices 7 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	MAATILAT	2
2.1	Maatilat Hämeessä	2
3	VERKOSTOITUMINEN	3
3.1	Verkostoitumisen kehitys	3
3.2	Verkostotyypit	4
3.3	Verkostoitumisen merkitys yritykselle.....	5
3.4	Verkostoitumisen riskit ja ongelmat	5
3.5	Verkostoituminen pienyrityksissä	6
4	MAASEUDUN KEHITTÄMISHANKKEET	7
4.1	Maaseudun hanketuet	8
5	TUTKITTAVA HANKE.....	9
5.1	Kasvua Hämeessä- teemaohjelma.....	9
5.1.1	Tavoitteet	9
5.1.2	Toteuttaminen.....	10
5.1.3	Vaikutukset.....	10
5.2	Huomisen hämäläinen maatala- hanke	10
5.2.1	Tavoitteet	11
5.2.1	Toteuttaminen.....	11
5.2.1	Vaikutukset.....	11
6	TUTKIMUKSEN TAVOITTEET.....	11
6.1	Aineiston keruu	12
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	12
7.1	Sytä miksi maatilat lähtivät mukaan pienryhmätoimintaan	13
7.2	Pienryhmien suunnittelu ja tiedottaminen.....	14
7.3	Pienryhmien toiminta	15
7.4	Pienryhmätoiminnan vaikutukset maatalan tuotannon kehittämiseen.....	15
7.5	Pienryhmätoiminnan vaikutukset maatalojen yhteistyöhön ja toimintatapoihin.....	15
7.6	Pienryhmätoiminnan vaikutukset maatalojen talouteen ja investointeihin.....	16
7.7	Pienryhmätoiminnan tulevaisuus	17
8	YHTEENVETO JA POHDINTA.....	19
	LÄHTEET	21

Liite 1 Vastausohje ja viljelijäkysely

Liite 2 Kuvia pienryhmistä

_____

1 JOHDANTO

Maatalousyrittäjille on järjestetty ympäri Suomea erilaisia kehittämishankkeita tilan kehittämiseen. Viimeisin hankekausi on tullut päätökseen ja on aika koota tuloksia mahdollisia tulevia hankkeita varten. Työhön lähdin kiinnostuksesta selvittää miten maatalousyrittäjät ovat hankkeen kokeneet. Aiheeksi valikoitui Huomisen hämäläinen maatila – hankeohjelman pienryhmätoiminta, koska olen itse osallistunut hankkeen järjestämään pienryhmään. Opinnäytetyön toimeksiantajina toimivat MTK-Hämeen Huomisen hämäläinen maatila –hanke.

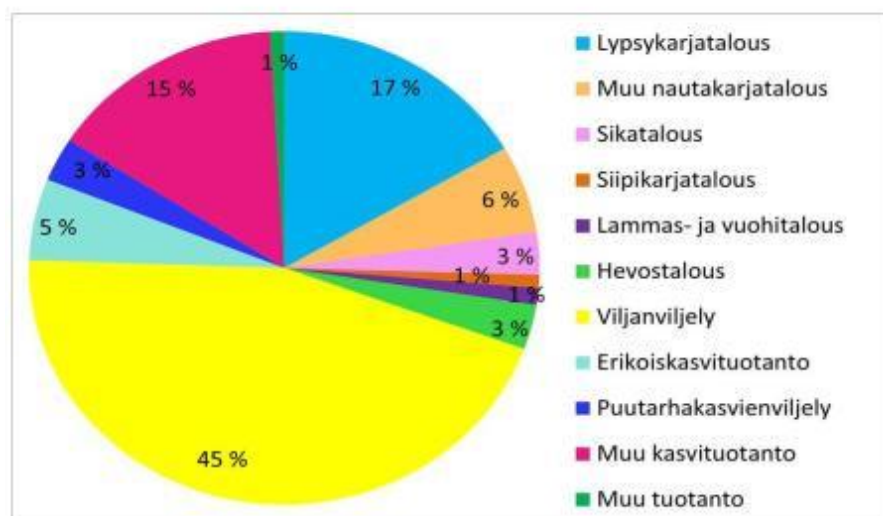
Maatalousyrittäjäyys on muuttunut Hämeessä paljon viimeisen vuosikymmenen aikana. Tilojen määrä on vähentynyt ja tilojen tilakoot ovat kasvaneet. Tilan kehittämisen ja johtamisen kannalta pitää pystyä hakemaan uusia ideoita toimintaan. Maatalousyrittäjien vähentymisen myötä on hyvä verkostoitua ja hakea yhteistyökumppaneita kauempaakin. Pienryhmätoiminta on hyvä tapa hakea uusia ideoita asiantuntijoiden ja toisten maatalousyrittäjien kautta. Pienryhmätoiminta on monelle ryhmään osallistuneelle tapa tutustua alueen muihin viljelijöihin ja luoda mahdollista yhteistyöverkostoa. Haluan opinnäytetyölläni tutkia miten maatalousyrittäjät ovat kokeneet pienryhmätoiminnan vaikutukset tilan kehittämiseen, johtamiseen, investointeihin, toimintatapoihin, yhteistyökuvioihin ja talouden hallintaan.

Työn tutkimusosuudella selvitetään Huomisen hämäläinen maatila – hankkeen pienryhmätoiminnan vaikutuksia niihin osallistuneisiin tiloihin. Tutkimusosuudessa kyselytutkimuksen avulla selvitetään tilojen mielipiteet pienryhmätoiminnasta. Kyselytutkimuksen tuloksien myötä saadaan selville, miten pienryhmätoiminta on vaikuttanut tiloihin ja millaisia ajatuksia viljelijöillä on mahdollisten tulevien hankkeiden pienryhmätoiminnan osalta.

2 MAATILAT

Suomessa ruoka tuotetaan Euroopan puhtaimmassa maassa ja olosuhteissa. Suomessa vallitsevat olosuhteet ehkäisevät tuholaisien ja kasvitautien leviämistä. Suomen pinta-alasta maatalousmaata on noin kahdeksan prosenttia eli 2,4 miljoonaa hehtaaria (mmm). Suomessa suurin osa viljelmistä on perhevilmelmiä, jotka tuottavat ruokaa monien sukupolvien kokemuksella. Vuonna 2012 Suomessa oli 59042 maatilaa. Maatilojen keskipeltopinta-ala oli vuonna 2012 38,9 hehtaaria. Maatilojen määrä on Suomessa vähentänyt ja koko kasvanut. Suomen maatilat ovat toki vielä pieniä muuhun Eurooppaan verrattuna. Suomessa luonnonmukaisessa tuotannossa on tiloissa 7,2 % , mutta määrä kasvaa koko ajan (Mtk).

Kuviosta 1 näemme Suomen maatalouden tuotannon jakautumisen eri tuotantosuuntien kesken.

KUVIO 1. Maatilojen tuotantosuunnat vuonna 2012 (Maataloustilastot 2012)

2.1 Maatilat Hämeessä

Vuonna 2013 Hämeessä oli 4605 maatilaa. Tilojen määrä on vähentynyt, mutta muuta maata hitaammin. Tilojen määrän vähentyessä tilakoot ovat kasvaneet. Hämeessä on keskimäärin enemmän lypsykarja- ja erikoiskasvitiloja, kuin muissa maakunnissa. Peltoa oli vuonna 2013 Hämeen ELY-keskuksen alueella 187900 ha. Maatilojen keskimääräinen pinta-ala on Hämeessä 45 ha, joka on muun maan keskiarvoa hieman isompi. Hämeessä omaa peltoa maatiloilla on keskimäärin kaksi kolmasosaa ja yksi kolmasosa vuokrattua. Hämeessä luomutuotannossa oli 4,1 % tiloista. Hämeessä oli nautoja vuonna 2013 45200, sikoja 83900, lampaita 6400, siipikarjaa 152600 ja hevosia 2700.(Mtk-Häme toimintakertomus vuodelta 2013)

3 VERKOSTOITUMINEN

Verkostoitumisella on useita eri määritelmiä. Verkostoitumisella voidaan tarkoittaa kumppanuutta, joka on käytännössä yhteistyösuhde, joka on hyvin lähellä kilpailutettavaa alihankintasuhdetta. Verkostoitumisella käsitetään pitkää suhdetta, jonka avulla usein strategioihin ja luottamukseen perustava yhteistyö on pitkäjänteistä. Verkostoituminen on kahden tai useamman osapuolen välistä yhteistyötä, jolla pyritään saamaa lisäarvoa omille tavoitteille. Verkostoitumista käytetään apuna tutkimuksissa, kehitystoiminnassa, tieto- ja viestintätekniikassa, myynissä ja markkinoinnissa. Verkostoituminen tähtää pitkällä aikavälillä yritystoiminnan kilpailukykyyn edistämiseen. (Hakanen, Heinonen & Sipilä 2007, 43-45.)

3.1 Verkostoitumisen kehitys

Yritykset alkoivat verkostoitumaan vasta 1980-luvulla enemmän. Viimeisten 15-20 vuoden aikana yrityksen verkostoituminen onkin moninkertaistunut yrityksen verkostoituminen on moninkertaistunut. Tärkeimpinä syinä verkostoitumiseen voidaan pitää teknologian kehittymistä, kilpailun lisääntymistä ja kustannuspaineita. Suuryrityksiä on pidetty verkostoitumisen edelläkävijöinä, vaikka monesti on ajateltu pk-yritysten hyötyvän eniten verkostoitumista. Tasaveroinen kumppanuus saa aikaan yritysten välille vahvan yhteistyön ilmapiirin. Talouden kansainvälistyessä on yrityksen saavutettava tavoitteensa pienemmillä panoksilla kiristyneessä kilpailussa. Tulevaisuudessa ei nähdä mitään syytä, miksei verkostoituminen onnistuisi yritysten välillä. Suomessa yrityksistä 95 % on alle 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä, joiden taloudellinen kasvu pohjautuu verkostoitumiseen. Verkostoituminen on välttämätöntä yrityksen menestymisen kannalta, koska verkostojen avulla pystyy hyödyntämään muiden yritysten vahvuuden ja osaamisen. (Hakanen, Heinonen & Sipilä 2007, 19-20, 22-23.)

Taulukko 1. Verkostonäkökulman kehittyminen yrittäjyydessä. (Toivola 2006, 54)

Ajanjakso	Teemat
1980-luvun alku	ympäristön skannaus yritysten välinen yhteistyö
1980-luvun puoliväli	sosiaaliset verkostot (resurssit, mahdollisuudet ja ideoiden testaaminen) epäviralliset verkostot itsenäisyys/riippumattomuus
1980-luvun loppu, verkostonäkökulman nousu	strategiset verkostot kasvu verkostojen avulla joustavuus resurssit koordinoija, resurssien yhdistäjä (yrittäjä) henkilökohtaiset verkostot
1990-luku	erityyppiset verkostot veturiyritys alihankintayrittäjyys (vastavuoroinen yhteistyö) verkostojen kehittyminen kumppanuus verkostoyrittäjä
2000-luku	monenkeskiset verkostotyyppit teknologia-yritykset/tietointensiiviset yritykset sosiaaliset verkostot (vahvat ja heikot sidokset) verkostojen rooli kasvu-yritykset kollektiivinen yrittäjyys (itsenäisyys/integraatio)

Verkostoituminen on osa nykyajan yrittäjyyttä. Verkostoitumisen kehittymiseen ovat johtaneet ympäristön muutokset, kilpailun kiristyminen ja kovemman osaamistason vaatiminen. Pienten yritysten pienet resurssit pakottavat ne verkostoitumaan isompien yritysten kanssa, jos ne haluavat menestyä muuttuvilla markkinoilla. Verkostoituminen on tuonut yrityksille mahdollisuuden kansainvälistyä ja oppia uusia asioita muilta verkostoon kuuluvilta. Nykyajan yrittäjä ei ole enää itsenäinen vaan osa isompaa verkostoa. (Toivola 2006, 54.)

Käytännössä voidaan ajatella, että yrityksen on pakko verkostoitua, sillä harvalla yrityksellä on resursseja tai tietotaitoa tehdä kaikkea itse. Yrityksmaailmassa menestyvät ne, jotka pystyvät oppimaan ja uusiutumaan kilpailijoitaan nopeammin. Yritysten on kyettävä rakentamaan vahvat verkostot, jotka ovat luottamuksellisia, sitoutuneita ja kommunikaatio on avointa. (Hakanen, Heinonen & Sipilä 2007, 24.)

3.2 Verkostotyypit

Verkostot voivat olla yksityisten tai yritysten välisiä. Yrittäjän näkökulmasta verkostot vahvistavat yrittäjän luottoa omiin kykyihinsä ja auttavat oppimaan uutta. Yritykselle verkostot tuovat uskottavuutta ja luotettavuutta liiketoiminnalle. Uusimmille yrityksille verkoston luomisessa tärkeintä on yrittäjän henkilökohtaiset suhteet. (Toivola, 2006, 24.)

Taulukko 2. Yhteenvedo pienten yritysten verkostotyypeistä (Toivola ,2006 ,25)

Verkostotyyppi	Kuvaus
Vaihdantaverkosto	Yritysten välinen yhteistyö, jonka toimintaan vaikuttavat sekä vuorovaikutus että sosiaaliset verkostot.
Vuorovaikutusverkosto	Verkostosuhteita, joiden kanssa ei tehdä kauppaa, vaan vaihdetaan tietoa.
Sosiaalinen verkosto	Verkostot ovat aina ihmisten välisiä. Sosiaaliset verkostot rakentuvat perheen, ystävien ja tuttavien kesken.
Horisontaalinen verkosto	Samana toimialan sisällä toimivia, kilpailijoiden välisiä yhteistyöverkostoja.
Vertikaalinen verkosto	Samana arvoketjun jäseniä, jossa tuotteet tai palvelut täydentävät toisiaan.

Verkostojen on tarkoitus olla pitkäaikaisia, jotta verkostoitumisen tulokset on nähtävissä selvästi. Verkostoituminen voi olla alussa vain kertaluontoista tai satunnaisia alihankintasopimuksia. Verkostoitumisen kehittyessä voidaan puhua projektikohtaisesta yhteistyöstä, jolla saavutetaan useampien vuosien mittaista yhteistyötä. Verkostoitumisen huipusta voidaan puhua, kun on saavutettu pysyvä tai pitkäaikainen kumppanuus. Verkostoitumisen pysyvästä kumppanuudesta käytetään myös sanaa partnership tai partneruus. Alussa verkostoitumisessa pitää olla tarkat pelisäännöt, jotta verkostoitumiselle luodaan hyvät edellytykset menestyä. Verkostoitumisen

kehittyessä verkoston välille syntyy kumppanuus, jonka avulla verkoston välille saadaan joustavaa toimintaa. (Niemelä, 2002, 20.)

3.3 Verkostoitumisen merkitys yritykselle

Kirjallisuuden mukaan verkostoitumiseen osallistumisen motiivina pidetään kustannusetujen hakemista, liiketoiminnan kasvua ja uusien tuottojen etsimistä. Verkostoitumisella haetaan myös uuden tiedon hankintaa ja uusien asioiden oppimista. Verkostoissa yritykset voivat yhdistää markkinansa ja näin yhdessä kohottaa paikallisten alueiden palveluja ja tuotteita. Verkostoitumisella voidaan yhdistää verkostoitujien parhaat tiedot ja taidot, jotka voivat mahdollisesti johtaa uuteen bisnekseen. Verkostoitumisella riskit voidaan jakaa, jolloin riskien ottaminen on paljon helpompaa. Verkostoitumisella uusille markkinoille pääsy nopeutuu ja liiketoiminnan potentiaali kasvaa. Verkostoitumisella voidaan jakaa kustannuksia ja näin säästyvää pääomaa voidaan käyttää yrityksen kehittämiseen. (Hakanen, Heinonen & Sipilä 2007, 27.)

Luottamus edistää verkostojen yhteistyötä. Luottamuksen saavat aikaan yhteiset arvot ja tavoitteet. Luottamukseen vaikuttaa merkittävästi se, jos osapuolilla on paljon menetettävää, jos verkostoituminen ei toimi. Luottamus saa aikaan vahvan siteen, jotka parantavat verkoston toimivuutta ja menestymisen mahdollisuuksia. Luottamuksen rikkominen aiheuttaa yhteistyön jatkumiselle heikot edellytykset ja rikkojan maine luotettavana verkostokumppanina häviää. Luottamuksen kannalta kannattaa valita verkostokumppaneiksi samanlaisiin arvoihin perustuvia yrityksiä. Hyvä luottamus saadaan aikaan pitkäkestoisella yhteistyöllä. (Toivola, 2006, 63-64.)

3.4 Verkostoitumisen riskit ja ongelmat

Verkostoitumiseen lähtemiseen motivoi riskien pienentäminen ja niiden hallinta. Verkostoissa on myös tietysti samoja riskejä, kuin toimitais ilman verkostoa. Verkostoitumisessa pitää osata arvioida verkostosuhteiden laatu ja minkälainen luottamus on osapuolten välillä. Verkostoitumisessa pitää arvioida, onko yritys liian riippuvainen verkoston muista osapuolista, jolloin se ei pysty toiminaan itsenäisesti ilman muiden apua. Millaisia riskejä on verkoston tietojen leviämisestä verkoston ulkopuolelle, jos verkostosuhde epäonnistuu. Verkostoituminen edellyttää monesti hankintoja, jotka voivat jäädä vähälle käytölle verkostosuhteen epäonnistuessa. Verkostoitumisessa epäonnistuminen voi myös heikentää yrityksen mainetta ja imagoa. Verkostoitumisessa yritys voi menettää avainhenkilöitään kumppaneilleen, kun yhteistyö päättyy. Verkostosuhteen kariutuminen voi vaikuttaa myös muihin kumppaneihin, joita on ollut verkostosuhteen ansiosta ja miettiä pärjääkö yritys ilman niitä. Suurin syy verkostojen kariutumiseen on huonosti suunniteltu strategia, väärä kumppanin valinta ja huono verkoston johtaminen. (Hakanen, Heinonen & Sipilä 2007, 180-181.)

Ongelmien arviointiin vaikuttavat niiden vakavuus ja todennäköisyys. Ongelmien tunnistaminen on haasteellista, koska välttämättä kaikkia ongel-

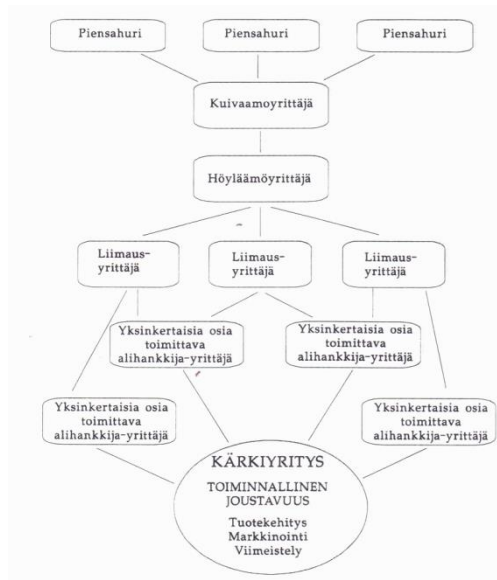
mia ei ymmärretä ottaa huomioon. Ongelmat arvioidaan määrittämällä niiden suuruus ja riskin todennäköisyys. Arvioinnin perusteella määritetään mihin riskeihin mahdolliset toimenpiteet pitää kohdistaa ensin. Riskit voidaan jakaa sisäisiin ja ulkoisiin riskeihin. Ulkoisen riskit johtuvat asiakkaista, markkinatilanteesta ja toimintaympäristön muutoksista. Sisäiset riskit johtuvat verkoston sisällä tapahtuvista mahdollista vuodoista. (Hakanen, Heinonen & Sipilä 2007, 183-184.)

Verkostoituminen voidaan nähdä riskinä myös, jos osapuolet pelkäävät itsenäisyyden menettämistä päätöksissä. Riski kasvaa mitä isompi verkosto on, kun silloin on vaikea tehdä työnjako, joka varmasti takaisi verkoston tehokkuuden. Riskinä voidaan pitää myös, jos verkostossa arvot ja tavoitteet eivät kohtaa. (Hakanen, Heinonen & Sipilä 2007, 29.)

Riskien hallintaan on olemassa keinoja, joilla riskien aiheuttamia menetyksiä voidaan minimoida. Riskejä ei pysty poistamaan, mutta niiden syntymiseen pystyy vaikuttamaan. Riskejä jakamalla osapuolet kantavat riskit yhdessä, jolloin riskien otto helpottuu. Riskien välttämällä pyritään riskin toteutumisen estämiseen. Riskit pystytään välttämään estämällä ei-toivuttu tapahtuma kehittämällä siihen suojausmenetelmä. Jonkin riskin välttämistä voi aiheutua pienempiä riskejä, jotka pitää ottaa huomioon, kun toimintatapoja aletaan muuttaa. Riskin pienentämisellä pyritään seurauksien pienentämiseen ja tällöin on hyvä miettiä jotain varajärjestelmää riskin varalle. Varajärjestelmäkään ei poista kokonaan riskiä, koska se voi myös pettää. Ennakoiva riskeihin varautuminen kannattaa, koska se on kustannustehokasta ja näin riskit on helpompi havaita. (Hallikas, Karvonen, Lehtinen, Ojala, Pulkkinen, Uusi-Rauva, Virolainen 2001, 53-54.)

3.5 Verkostoituminen pienyrityksissä

Verkostoituminen on erityisen tärkeää pienyrityksille. Pienyritysten verkostoille on tyypillistä yhteisen tarjonnan rakentaminen ja yhteistyömarkkinointi. Pienyritysten verkostot ovat yleensä strategisia. Menestyvän pienyrityksen tärkeimpänä asiana voidaan pitää toimivaa verkostoa, koska resurssit eivät riitä tekemään kaikkea yksin. Pienillä rahoitusresursseilla on vaikea investoida, kouluttautua ja rakentaa yrityksen brändiä. Pienyritysten neuvottelukelpoisuus vahvistuu, kun se verkostoituu muiden kanssa ja näin voidaan esimerkiksi hankinnat kilpailuttaa isommissa erissä. Pienyritysten verkostot ovat tasavertaisia verkoston osapuolille. Pienyritysten verkostoissa pystytään yhdessä ratkomaan ongelmat. Pienyritysten verkostoihin kuuluvat uskovat verkostojen auttavan yritystään kasvuun. (Hakanen, Heinonen & Sipilä 2007, 75-76.)

Kuvio 2. Puu-Suomi alihankintaketjun muodostuminen (Ruuskanen, 1999, 48.)

Kärkiyrityksen hallinnassa on koko verkoston markkina-aseman kannalta tärkeimmät toiminnot. Verkoston alkupäässä olevilta yrityksiltä ei vaadita paljon erityisosaamista, joten ne on tarvittaessa korvattavissa helposti. Verkoston laidalla olevat yrittäjät ovat riippuvaisia kärkiyrityksestä. Tästä verkostokokonaisuuden työnjakomenetelmästä käytetään nimeä taylorismi eli työ on jaettu prosessin tuottavuuden lisäämiseksi. (Ruuskanen, 1999, 49.)

4 MAASEUDUN KEHITTÄMISHANKKEET

Manner-Suomen Maaseudun 2007-2013 kehittämisohjelmassa on todettu, että maatalouden, puunjalostuksen, elintarviketuotannon ja metsätalouden tuotantoketjujen kilpailukyvyyn kehittäminen edellyttää osaamisen parantamista sekä innovatiivista ja asiakaslähtöistä kehittämisotetta. Tulevaisuudessa, jos halutaan, että maatalouden kehitys jatkuu, on tuettava sukupolvenvaihdoksia. Tavoitteena on parantaa maaseudun yrittäjien osaamista tulevaisuudessa tiukentuvien vaatimusten ja oman ammattitaidon ajan tasalla pysymistä. Toimenpiteitä voidaan toteuttaa hankkeilla, jotka toteutetaan kehittämisorganisaatioiden ja tutkimuslaitosten kanssa yhteistyössä.

Hankkeiden tavoitteina on kehittää osallistujien tieteellistä taitoa ja uusien innovaatioiden ja uusien osaamisen menetelmien ottamista osallistujien käyttöön sekä edistää alkutuotannon rakennekehitystä. Hankkeiden avulla on tarkoitus järjestää koulutusta yrittäjille liikkeenjohdollisiin taitoihin, tuotantotoiminnan hallitsemiseen, eläinten hyvinvointiin, ympäristötoimenpiteisiin, tuotannon uudistamiseen ja viljelijöiden hyvinvointiin.

Osa hankkeista, jotka ovat toimenpiteessä mukana, toteutetaan Leader-toimintalinjan mukaisesti. Leader-toimintaryhmät pyrkivät rahoittamaan hankkeita, joiden hyöty tulee jäämään paikallisille viljelijöille, metsänomistajille ja muille maaseudulla toimiville yrityksille. Leader-hankkeita

ovat esimerkiksi viljelijöiden jaksamista ja työkykyä ylläpitävät hankkeet. Koulutuksen järjestäjät ovat paikallisia asiantuntijoita, neuvojia tai muiden organisaatioiden edustajia, joilla on riittävä osaaminen. (Manner-Suomen Maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013, 77-79.)

4.1 Maaseudun hanketuet

Maaseudun hanketuilla halutaan edistää maaseudun vetovoimaisuutta ja asumisviihtyvyyttä. Maaseudun hanketukia voidaan käyttää yleishyödyllisiin investointeihin, koulutukseen, tiedotukseen ja kehittämiseen. Maaseudun hanketukiin ovat oikeutettuja yksityiset ja julkisoikeudelliset säätiöt ja yhteisöt esim. kylä- tai kulttuuriyhdistykset, kunnat, kuntayhtymät, oppilaitokset, 4-H-yhdistykset, ympäristöjärjestöt ja maamiesseurat. (Mavi2014b)

Hankkeelle myönnetään tietty prosenttimäärä tukea hankkeen hyväksytyistä kustannuksista. Taulukossa 3. näkyy tukitasot hanketukien eri tukimuodoissa.

Taulukko 3. Hanketukien tukitasot eri tukimuodoissa. Maaseutuvirasto MAVI.

Tukimuoto	Tukitaso maksimissaan*
Yleishyödyllinen ja elinkeinollinen kehittämishanke	-90 % -100 %: laajat alueiden väliset, toimintaryhmien väliset ja kansainväliset hankkeet sekä toteutettavuusselvitykset; yleiset toimiala- ja tuotantosuunta-kohtaiset selvitys-, arviointi- ja yhteensovitushankkeet
Koulutus- ja tiedonvälityshanke	-90 % -100 %: tiedonvälityshankkeet, ympäristötukeen liittyvät koulutushankkeet ja hankkeet, jotka eivät sisällä valtiontukea
Yleishyödyllinen investointihanke	-75 % -100 %, jos hakijana on julkisoikeudellinen yhteisö. Tässä tapauksessa muun julkisen rahoituksen osuus tulee olla 30 % - 66 % Laajakaista kaikille 2015 - hankkeessa

*Huom! Tukitaso riippuu myös ELY-keskusten ja Leader-ryhmien kehittämissuunnitelmissaan tekemistä alueellisista painotuksista.

Tukea haetaan Maaseutuviraston vahvistamalla lomakkeella. Hanketuen maksatusta haetaan aina siitä toimintaryhmästä tai ELY-keskuksesta, joka on hanketuen myöntänyt. Maksatusta voi hakea useammassa erässä riippuen hanketyypistä. Maksatuksen edellytys on, että haettavat kustannukset ovat hankesuunnitelman mukaisia ja tuensaajan maksamia. Kustannuksista pitää pystyä esittämään yksilöidyt kuitit ja tositteet. (Mavi)

5 TUTKITTAVA HANKE

Työn tutkimusosuudessa tutkitaan Kasvua Hämeessä -teemaohjelman Huomisen hämäläinen maatila -hankkeen pienryhmätoimintaa yhdessä MTK-Hämeen yhdyshenkilöiden kanssa.

5.1 Kasvua Hämeessä -teemaohjelma

Kasvua Hämeessä -teemaohjelma on vuoden 2006 lopussa valmisteltu Hämeen TE-keskuksen, MTK-Hämeen ja ProAgria Hämeen yhteistyöhanke hämäläisen maa- ja elintarviketalouden hyväksi. Teemaohjelma käynnistyi 18.1.2007 ja sen ohjelma julkistettiin 6.9.2007. Teemaohjelman alussa kartoitettiin alueen tilanne elintarviketeollisuuden johdon haastatte- luilla, kehittäjätahojen avainhenkilöiden näkemyksillä ja koottiin tuotanto- alakohtaiset viljelijäryhmät. Kartoituksen jälkeen syntyi keskeiset kehit- tämiskohteet maidon-, naudanlihan-, kasvin- ja sianlihantuotantoon. Kar- toituksen tuloksena syntyi hämäläisten viljelijöiden, rahoittajien, kehittäji- en ja teollisuuden kanssa hämäläisen maa- ja elintarviketalouden teemaoh- jelma, jota on siitä lähtien kutsuttu Kasvua Hämeessä -ohjelmaksi. (Kasvua Hämeessä maa- ja elintarviketalouden kehittämisohjelma vuosil- le 2007-2013, 4.)

5.1.1 Tavoitteet

Kasvua Hämeessä -teemaohjelman keskeisenä tavoitteena oli alan kilpai- luvyyn kehittäminen, johon on tähdätty erityisen osaamis- ja ketjustrate- gian kautta. Hankkeella halutaan lisätä Hämeen kilpailukykyä maa- ja elintarviketaloudessa muihin maakuntiin verrattuna. Hanke tavoittelee Hämeessä maatalouden bruttotulojen kasvua 7,4 % koko maan maatalou- den bruttotuloista. Tavoitteena on ollut lisätä viljelijöitten ja elintarvi- keyrittäjien osaamista sekä koko elintarvikeketjun yhteistyön parantami- nen. Tavoitteina on kustannusten alentaminen ja tuotantoyksiköiden koon kasvattaminen. Kustannustehokkuutta tavoitellaan verkostoitumisen ja ti- lan tuottavuutta parantavien investointien avulla. Tilojen taloudellisen ti- lan parantamista tavoitellaan erityyppisten palvelujen ja koneurakoinnin avulla. Tilojen kannustaminen työhuippujen tasaamiseen ja pääomien si- tomisen oleelliseen. Maatalouden monipuolistamista halutaan kehittää edistämällä pienimuotoisen elintarviketuotannon toimintaedellytyksiä. Ha- lutaan edistää koko ketjun kilpailukykyä yhteisten toimintatapojen sopimi- sella, tavoitteiden asettamisella ja tavoitteiden toteuttamisella. Pyritään luomaan toimialakohtaisia osaamisen tihentymiä ja lisäämään saman tuo- tantoalan toimijoiden yhteistyöverkostoja. Parannetaan alan yleistä imagoa ja lisätään näkyvyyttä merkittävästi. Luodaan alalle kattavat www-sivut ja kehitetään viestintää. Edistetään toimijoiden välisiä, yhteistyömahdolli- suuksia.

Tavoitteiden täyttymistä voidaan mitata viljelijöiden jatkamishalukkuudel- la, maatilojen määrällä ja tilakoolla, elintarvikeyritysten määrän kehityk- sellä, toteutuneilla sukupolvenvaihdoilla, viljelijöiden työhyvinvointia

kuvaavilla mittareilla ja maa- ja elintarviketalouden kehitysluvuilla. Kehitysluvuilla tarkoitetaan maataloustuotannon tuotantomääriä, investointeja, bruttotuloja, kannattavuutta ja työntekijöiden määrää. (Kasvua Hämeessä maa- ja elintarviketalouden kehittämisohjelma vuosille 2007-2013, 10.)

5.1.2 Toteuttaminen

Hanke toteutetaan neljän eri keskeisen osa-alueen kautta, joita kutsutaan horisontaaleiksi kehittämistoimiksi. Jokaisella kehittämishankkeella on myös tuotantoalakohtaisia painotuksia ja toimenpiteitä. Toteutetaan ja tuotetaan viljelijöiden ja elintarvikeyrittäjien johtamisohjelma. Aloitetaan tilatiimitoiminta ja perustaa 5-10 tilatiimiä. Toteutetaan uusi asiantuntijoiden neuvontatiimi, jolla tullaan edistämään tuotannollisia investointeja, sukupolvenvaihdoksia ja muita kehittämistoimenpiteitä. Perustetaan asiantuntijatiimejä tuotantoaloittain, jotka neuvovat toimintansa kehittämistä suunnittelevia. Tuotetaan laskelmia tilojen välisestä yhteistyön eduista ja järjestetään retkiä, joissa tutustutaan eri yhteistyömalleihin. Kehitetään tilojen väliseen kauppaan ja tuotantopanosten hankintaan toteutus- ja sopimusmalleja. Kehitetään käytännön markkinointia elintarvikeyritysten välillä. Tuotetaan selvitys elintarvikeketjun toimijoiden sitoutumisesta ja roolista lisäarvon tuottamiseksi. Otetaan käyttöön elintarviketuotannon, teollisuuden ja kaupan yhteinen laatutietopankki. Kehitetään viljelijöiden ja teollisuuden väliseen kaupankäyntiin uusia sopimusmalleja. Lisätään kuluttajien ja viljelijöiden vuorovaikutusta erilaisten tempausten avulla. (Kasvua Hämeessä maa- ja elintarviketalouden kehittämisohjelma vuosille 2007-2013, 16-18.)

5.1.3 Vaikutukset

Tilojen määrä on Hämeessä vähentynyt, mutta sukupolvenvaihdosten määrä muuhun maahan nähden on korkea. Hämeessä vuosina 2008-2013 aloitustukea myönnettiin 204 tilalle, joka on 5,1 % vuoden 2013 tilamäärästä. Kotieläintilojen määrä on vähentynyt suhteessa muuta maata enemmän. Investointien määrä on vähentynyt, mutta yksittäisten investointien suuruus kasvanut. Maatalouden tilojen yrittäjätulo on laskenut Kanta-Hämeessä, mutta vastaavasti noussut Päijät-Hämeessä. Hämeessä kannattavuuskertoimet ovat paremmalla tasolla kuin muussa maassa keskimäärin. Alueella on investoitu elintarviketeollisuuteen, mutta kilpailukyky ei ole juurikaan parantunut. On saatu aikaan näkyvyyttä lähiruokapyöräilyillä ja muilla tempauksilla. Ruokatuotannosta on saatu aikaan aluetaloudelliset vaikutukset selvitys vuonna 2012. (Kasvua Hämeessä loppuarviointi.)

5.2 Huomisen hämäläinen maatila-hanke

Huomisen hämäläinen maatila -hankkeen päähakijana ja vastuullisena toteuttajana on vuoden 2012 loppuun toiminut ProAgria Häme Ry. Vuoden 2013 alusta hankkeen toteuttajaksi on vaihtunut ProAgria Etelä-Suomi Ry ProAgria keskusten yhdistyttyä. (Huominen hämäläinen maatila-koulutushanke Vuosiraportti 2013.)

5.2.1 Tavoitteet

Huomisen hämäläinen maatala -hankkeen tavoitteena on kouluttamisen ja sen avulla tapahtuvan uuden osaamisen kehittäminen hämäläisen maatalouden kilpailukykyyn ja kannattavuuden kannalta. Hankkeen tavoitteena on myös ottaa kuluttajien arvot ja odotukset huomioon. Kasvintuotannon osalta hanke haluaa kehittää hämäläisten kasvitilojen menestymismahdollisuuksia, kannattavuutta ja tuotannonlaatua. Karjatilojen rehuntuotannon tehokkuutta ja laatua halutaan myös kehittää kasvintuotannon kannalta. Hankkeen tavoitteena maidontuotannossa on säilyttää nykytasoa tukemalla maitotiloja kannattavaan tuotantoon, investointeihin ja hallittuun tilakoon kasvattamiseen. Lihantuotannon osuudessa keskitytään sian-, lampaan- ja naudanlihan tuotannon kehittämiseen Hämeessä, keskeisinä tavoitteina verkostoitumisen lisääntyminen, toiminnan johtaminen ja tilakohtaisen kilpailukykyyn parantaminen. (Perälä 2013, 3-13.)

5.2.2 Toteuttaminen

ProAgria Etelä-Suomi Ry on toiminut Huomisen hämäläinen maatala – hankkeen hallinnoijana ja toteutusvastaavana. Tuotantoalakohtaisissa ryhmissä hankkeessa työskentelevät ja yhteistyökumppanit ovat tehneet päätöksen hankkeissa käsiteltävistä asioista, jotka ohjausryhmä hyväksyy kokouksissaan. Hanke on tarjonnut koulutusta tilan kehittämiseen ja investointien edistämiseen, tilan liiketoiminnan ja johtamistaidon parantamiseen, tilojen ympäristöasioiden parantamiseen sekä luomutuotannon ja eläinten hyvinvoinnin lisäämiseen. Hanke on järjestänyt pienryhmätöimintää maataloille, opintomatkoja, teemapäiviä, tukitoimintaa ja tilakäyntejä. (Perälä 2013, 3-13.)

5.2.3 Vaikutukset

Tärkeimpinä vaikutuksina voidaan pitää hankeohjelman aikana tehtyjä investointeja. Hanketiloilla on investoitu seuraavasti vuosina 2011-2014: lypsykarjatilojen investointeja 26 kpl, lihakarjanavettojen investointeja 3 kpl, lampoloiden investointeja 4 kpl ja kuivuri-investointeja 2 kpl. Eläinpaikkojen määrät hanketiloilla ovat lisääntyneet seuraavasti: lihanautojen 30 kpl, lypsylehmien 1120 kpl ja lampaiden 700 kpl. Luomuun hanketiloista on siirtynyt 5 kpl ja luomuviljelyala on lisääntynyt 0,5 %. Eläinten hyvinvointia kaksi tilaa on parantanut jaloittelutarhoilla. Ympäristötilakäyntejä on tehty 57 kpl eri tiloille. (Kasvua Hämeessä loppuarviointi.)

6 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

Tutkimus lähti liikkeelle omasta mielenkiinnosta maataloille järjestettyjä pienryhmiä kohtaan ja olinhan itsekkin osallistunut yhteen pienryhmään. Nykypäivän maatalous on muutosten alla, tulevaisuuden näkymät ovat

epävarmat ja tämä aiheuttaa maatalan kehittämiseen ja johtamiseen haasteita. Maatalan kehittäminen ja johtaminen ovat tärkeitä maatalan tulevaisuuden kannalta. Pienryhmätoiminnalla toivotaan tarjottavan maataloille verkostoitumista, uutta tietoa tuotantoon, intoa investointeihin ja kannattavuuden parantamista.

Tutkimuksen aihe päätettiin yhdessä MTK-Hämeen asiantuntijoiden avulla ja oman kiinnostuksen kautta. Pienryhmätoiminnan tutkimiselle löytyi tarvetta hankkeiden päättymisen myötä ja maatilojen pienryhmätoimintaa ei ollut aiemmin tutkittu.

Työn tarkoituksena oli kyselytutkimuksen avulla selvittää viljelijöiden kokemuksia pienryhmätoiminnan vaikutuksista maatalan kehittämiseen ja johtamiseen. Tavoitteena oli toimeksiantajan toiveesta saada selville millaisista syistä maatilat lähtivät mukaan pienryhmätoimintaan, oltiinko tyytyväisiä pienryhmän antiin, mitä maatilat halusivat jatkossa pienryhmiltä, miten pienryhmä muutti maatilojen toimintaa ja edistikö pienryhmätoiminta tilojen välistä yhteistyötä.

Tutkimuksen tulosten avulla voidaan kehittää tulevaa pienryhmätoimintaa. Tutkimuksen tulosten avulla pyrin analysoimaan pienryhmän vaikutuksia maatalan kehittämiseen ja johtamiseen. Tutkimuksessa haluan tuoda esiin vastaajien mielipiteet pienryhmätoiminnasta.

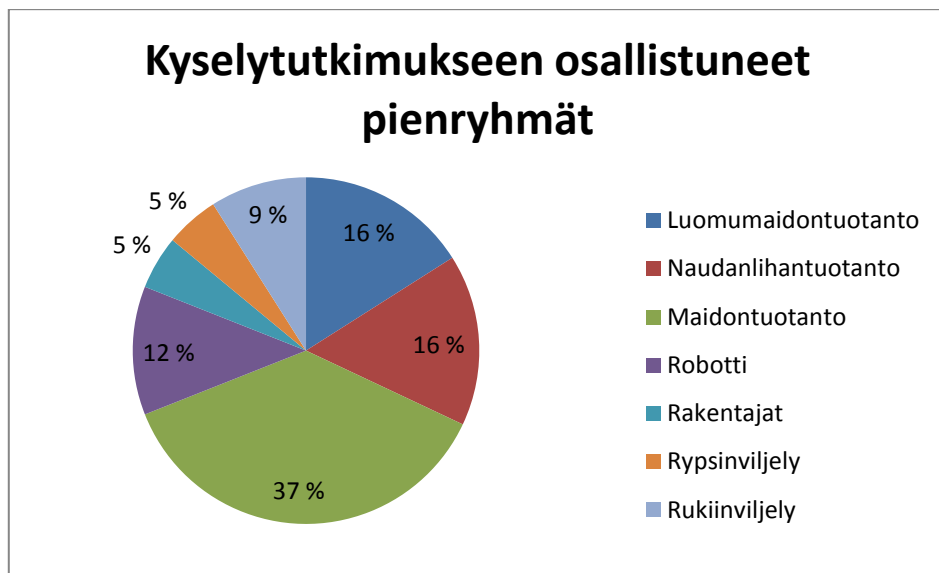
6.1 Aineiston keruu

Kyselytutkimuksen vastausaika oli 12.2.2014 – 20.3.2014. Kyselytutkimukseen haluttiin hyvä vastausprosentti, joten päädyttiin pienryhmien tapamisissa käsin täytettäviin kyselylomakkeisiin. Kyselytutkimus lomakkeen mukana oli saate, jossa oli vastausohjeet. Kyselylomake laadittiin Microsoft Word -ohjelmalla. Kyselylomakkeita jaettiin seuraavissa pienryhmissä: ruis, rypsi, lihanauta, maito, rakentajat, robotti ja luomumaidontuotanto. Ryhmiin osallistui yhteensä 85 maatilaa. Kyselytutkimukseen sain vastauksia määräaikaan mennessä 57 kpl, joka edustaa ryhmiin osallistuneista tiloista 67 %. Vastausprosenttia pidän hyvänä ja sillä saadaan varmasti todenmukaiset tulokset pienryhmätoiminnasta.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kyselytutkimukseen sain vastauksia 57 kpl. Kyselytutkimukseen osallistuneista maataloista 40% (23kpl) osallistui pienryhmään yksi(henkilö, 56% (32kpl) maataloista pienryhmään osallistui kaksi henkilöä ja 4% (2kpl) maataloista pienryhmään osallistui kolme henkilöä. Vastaajista 19% (11kpl) kertoi päätuotantosunnakseen kasvinviljely, 68% (39kpl) vastaajista kertoi päätuotantosunnan olevan lypsykarjatalous ja 13% (7kpl) vastaajista kertoi päätuotantosunnan olevan naudanlihantuotanto. Vastaajista 14% (8kpl) oli luomutuotannossa, vastaajista 84% (48kpl) tavanomaisessa tuotannossa ja 2% (1kpl) vastaajista oli siirtymävaiheessa luomutuotantoon.

Kuviosta 3 näemme miten kyselytutkimukseen vastanneet maatilat ovat jakautuneet eri pienryhmien kesken. Yli kolmannes (37%) vastaajista kuului maidontuotantopienryhmään. Luomumaidontuotanto- ja naudanlihatuotantopienryhmissä oli keskenään sama määrä, noin 16%. 12% vastanneista kuului robotti-pienryhmään ja 5% rakentajat-pienryhmään. Rypsi-pienryhmään vastaajista kuului 5% ja rukiinviljely-pienryhmään 9% vastaajista.

Kuvio 3. Kyselytutkimukseen osallistuneet pienryhmät

7.1 Syitä miksi maatilat lähtivät mukaan pienryhmätoimintaan

Kyselytutkimuksessa haluttiin selvittää miksi maatilat lähtivät mukaan pienryhmätoimintaan ja mitkä olivat tärkeimpiä syitä osallistumiselle pienryhmätoimintaan.

Kuviosta 4 on havaittavissa selkeästi, että puolet vastaajista piti tärkeimpänä syynä lähteä mukaan pienryhmätoimintaan uusien vinkkien hakemista omaan tuotantoon. Kannattavuuden parantamista ja tutustumista muihin tiloihin piti syynä lähteä mukaan noin 22% vastaajista. Vastaajista 2% oli lähtenyt mukaan pienryhmätoimintaan investointisuunnitelmien takia ja 1% harkitsi uuden tuotantosuunnan aloittamista. Muita syitä pienryhmätoimintaan lähtemisellä olivat siirtyminen luomutuotantoon, vertaistuen hakeminen, sosiaalisen toiminnan puute, ryhmähenki ja parempi onnistuminen rukiin viljelyssä.

Kuvio 4. Miksi lähdit mukaan pienryhmään?

7.2 Pienryhmien suunnittelu ja tiedottaminen

Kyselytutkimuksessa haluttiin selvittää miten hyvin pienryhmien suunnittelu ja tiedottaminen oli toiminut. Vastaajista 91% (52kpl) oli sitä mieltä, että pienryhmän toiminnan suunnittelivat ryhmänvetäjät ja viljelijät yhdessä. Vastaajista 7% (4kpl) oli sitä mieltä, että viljelijät suunnittelivat pienryhmän toiminnan keskenään ja vain 2% (1kpl) vastaajista oli sitä mieltä, että ryhmänvetäjä oli suunnitellut pienryhmän toiminnan ilman viljelijöitä.

Vastaajista 52% (30kpl) mielestä ryhmille oli asetettu ryhmäkohtaiset tavoitteet, joiden mukaan pienryhmä tulee ryhmän olemassaolon etenevään. Vastaajista 26% (15kpl) mielestä ryhmille ei ollut asetettu ryhmäkohtaisia tavoitteita. Vastaajista 22% (12kpl) ei osannut sanoa oliko ryhmälle asetettu tavoitteita pienryhmätoiminnan ajaksi.

Vastaajista 30% (17kpl) mielestä pienryhmätoiminnalle oli laadittu selkeä opintosuunnitelma, joista kävi ilmi ryhmässä käsiteltävät aiheet ja aikataulu. Suurin osa vastaajista eli 70% (40kpl) mielestä pienryhmätoiminnalle ei ollut laadittu opintosuunnitelmaa lainkaan.

Vastaajista 50% (28kpl) olivat saaneet tiedon pienryhmistä neuvojalta, 26% (15kpl) vastaajista oli saanut tiedon toiselta viljelijältä, 14% (8kpl) vastaajista oli saanut tiedon sähköpostitse ja 3% (2kpl) vastaajista oli saanut tiedon Kasvua Hämeestä -lehdestä. Vastaajista 6% (4kpl) oli saanut tiedon jostain muualta pienryhmistä ja esille tulleita olivat HK-Agrin sivut, pienryhmän vetäjä kysynyt mukaan, Kankaisten öljykasvit Oy:lta ja Huomisen hämäläinen maatala -hankkeen tilaisuudessa.

7.3 Pienryhmien toiminta

Pienryhmien luennoitsijoihin oltiin melko tyytyväisiä ja ne olivat pääsääntöisesti vastaajien mielestä sellaisia, kun oli toivottu ja haluttu. Luennoista olivat erityisesti vastaajille jääneet mieleen verosuunnittelu ja tilojen välinen yhteistyö -luento. Luennoitsijoista eniten kiiteltiin Hans Nylundia ja Aulis Ansalehtoa.

Pienryhmien järjestämille opintomatkaille vastaajista osallistui 30% (17kpl). Opintomatkaille osallistuneista vastaajista 15 vastaajaa ilmoitti osallistuneensa opintomatkalle kotimaassa ja 6 vastaajaa ulkomaille suuntautuneisiin opintomatkoihin. Kaikki 17 vastaajaa, jotka olivat osallistuneet opintomatkalle, kokivat saaneensa opintomatoista ammatillista hyötyä itselleen.

Pienryhmissä koettiin olleen hyvä ryhmähenki ja pienryhmävetäjienkin kanssa yhteistyön koettiin sujuneen hyvin.

7.4 Pienryhmätoiminnan vaikutukset maatilan tuotannon kehittämiseen

Vastaajista 63% (36kpl) oli täysin samaa mieltä, että pienryhmätoiminta oli motivoinut jatkamaan tuotantoa, 33% (19kpl) vastaajista oli melko samaa mieltä ja 4% (2kpl) vastaajista ei osannut sanoa. Vastaajista 63% (36kpl) oli täysin samaa mieltä, että pienryhmätoiminta oli motivoinut kehittämään tuotantoa, vastaajista 31% (18kpl) oli melko samaa mieltä ja 6% (3kpl) vastaajista ei osannut sanoa. Pienryhmäläiset olivat kehittäneet tuotantoa seuraavilla tavoilla:

- Eläinten olosuhteita parannettiin
- Alettiin suunnittelemaan uutta navettaa
- Muutettiin tuotantosuuntaa
- Rakennettiin uusi vasikkajuottamo
- Rakennettiin uusi navetta
- Tehostettiin rehuntekoa ja työtapoja
- Siirryttiin luomutuotantoon
- Otettiin kasvitautien torjunta käyttöön
- Valkuaiskasvien tuotantoon panostettiin

7.5 Pienryhmätoiminnan vaikutukset maatilojen yhteistyöhön ja toimintatapoihin

Tutkimuksessa haluttiin selvittää pienryhmätoiminnan vaikutuksia maatilojen yhteistyöhön ja toimintatapoihin.

Vastauksista kävi ilmi, että pienryhmätoiminta on edistänyt tilojen välistä yhteistyötä, mutta parantamisen varaa olisi vielä. Tilojen välillä syntyneitä yhteistyötä kerrottiin olevan:

- Siemenhankinnat
- Aitatarvikehankinnat
- Koneyhteistyö
- Työnvaihtoa
- Rehu- ja viljakauppaa

- Koneiden lainausta
- Avunantoa pahoissa paikoissa
- Tietojen vaihtamista

Tilojen toimintatapojen muutoksista vastaajien mielipide jakautui aika paljon, mutta yleisenä mielipiteenä voidaan pitää sitä, että muutoksia on tullut. Pienryhmäläisten mainitsemia muutoksia tilan toimintatapoihin:

- Eläinaineksen kehitys
- Viljelytoimien parempi suunnittelu
- Harkintaa kasvinsuojeluun
- Toisilta tiloilta opittuja käytäntöjä käyttöön
- Töiden järkevöittäminen ja tarkkailu
- Toimintatapojen yksinkertaistaminen
- Eläinten hyvinvoinnin parantaminen
- Vasikoiden juottotapojen parantaminen
- Lypsyhygieniaan panostaminen

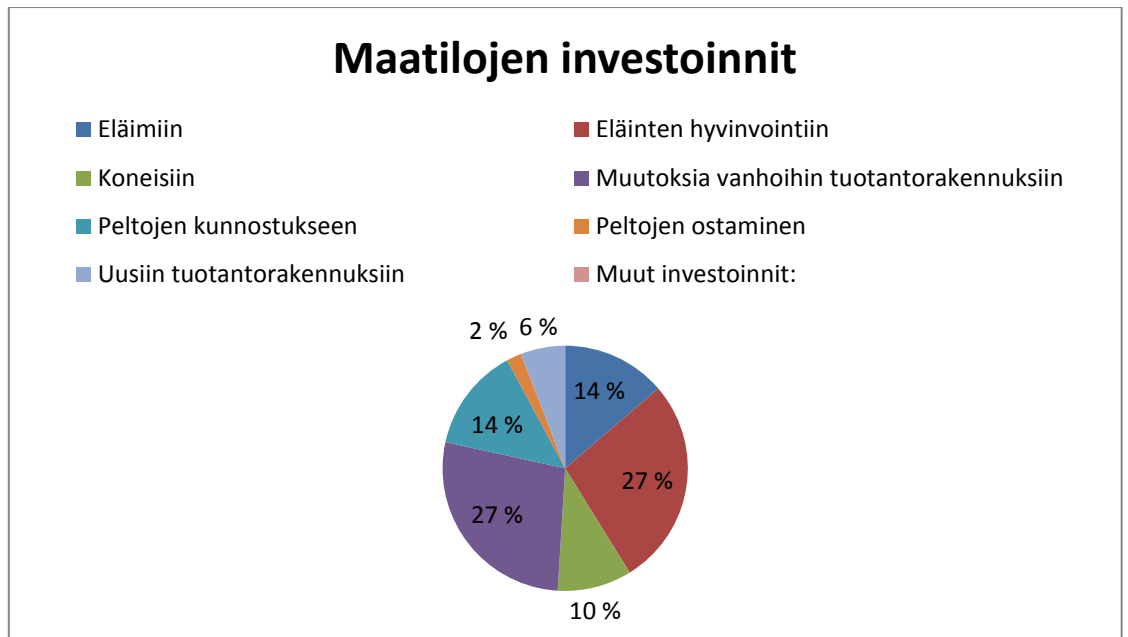
7.6 Pienryhmätoiminnan vaikutukset maatilojen talouteen ja investointeihin

Vastauksista käy ilmi, että talouden hallintaan tilat tarvitsivat eniten apua ja pienryhmistä sitä ei ole suurimman osan vastaajista mukaan saatu tarpeeksi. Pienryhmäläisten mainitsemia asioita miten tilan talouden hallinta muuttui:

- Kustannusten tarkempi seuranta
- Asiantuntijoiden avun käyttäminen talouden hallinnassa
- Tilan budjetoinnin tärkeys
- Tarjouskilpailutus investointihankinnoissa

Investointeja pienryhmätoiminnan innoittamana kertoi tehneensä 56% (32kpl) vastanneista ja heistä investointitukea haki 59% (19kpl).

Kuviosta 5 näemme mihin pienryhmään osallistuneet tilat investoivat. Eläinten hyvinvointiin ja vanhojen tuotantorakennusten muutoksiin investoitiin yhtä suuri määrä, noin 27% tilojen investoinneista. Joka kymmenes investointi tehtiin koneisiin ja 6% investoinneista tehtiin pellon kunnostukseen. Vain yksi vastaaja ilmoitti investoineensa pienryhmätoiminnan aikana pellon ostamiseen.

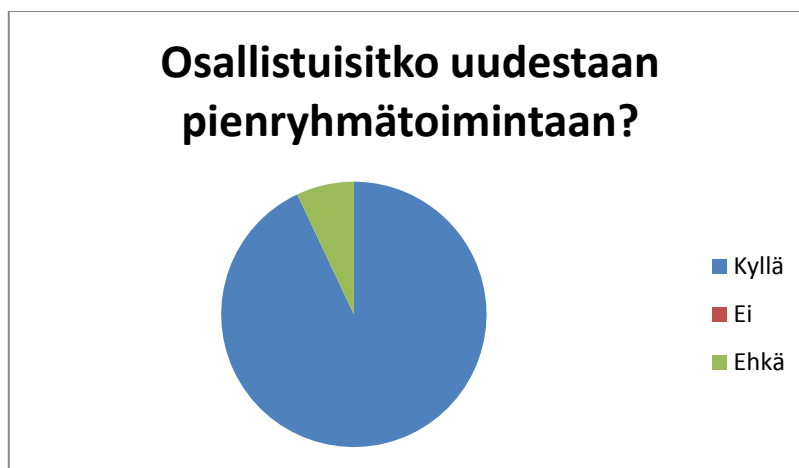

Kuvio 5. Maatilojen investoinnit pienryhmätoiminnan aikana

7.7 Pienryhmätoiminnan tulevaisuus

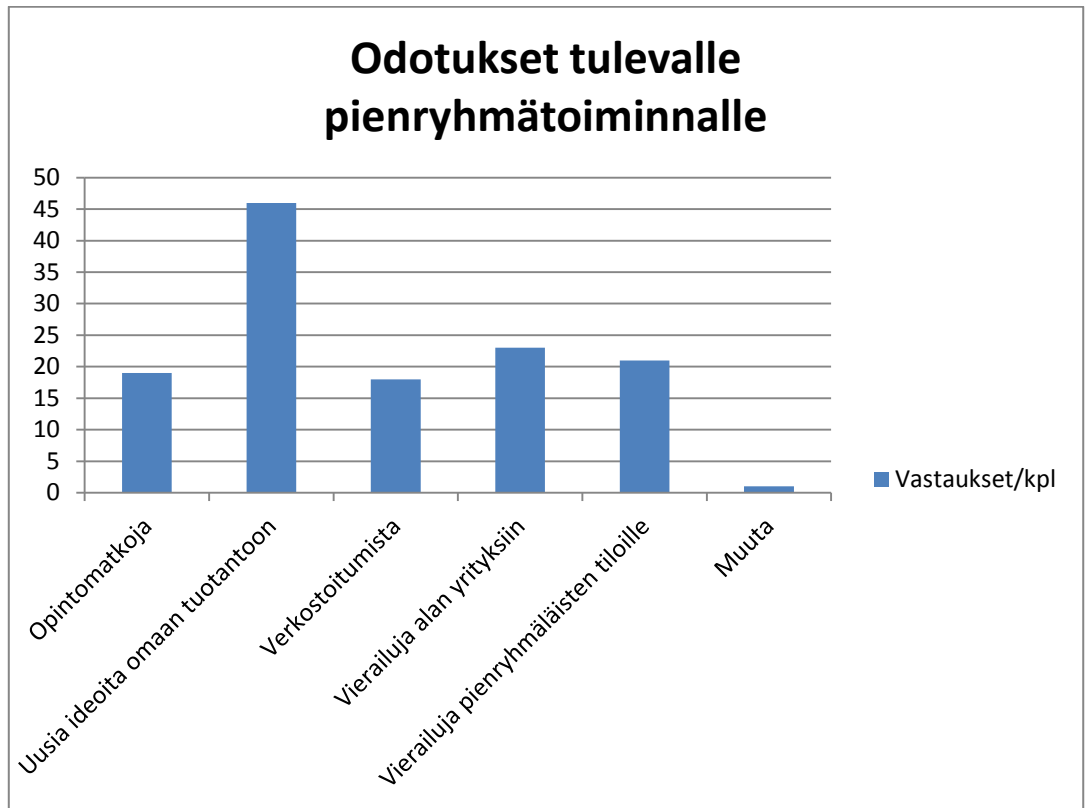
Pienryhmätoiminnan tulevaisuuden kannalta kysyttiin osallistuisitko uudelleen pienryhmätoimintaan ja mitä haluaisit pienryhmätoiminnalta tulevaisuudessa. Lisäksi selvitettiin millaisiin kohteisiin tulevaisuudessa haluttaisiin opintomatkoja tehtävän. Näillä kysymyksillä halutaan kartoittaa onko maataloille tulevaisuudessa syytä järjestää vastaavanlaisia pienryhmiä ja jos on niin mitä asioita niihin halutaan tulevaisuudessa.

Kuviosta 6 näemme haluaisivatko pienryhmiin osallistuneet maatilat lähteä tulevaisuudessa mukaan pienryhmätoimintaan. Pienryhmiin osallistuneista maataloista 93% (53kpl) haluaisi osallistua tulevaisuudessa myös pienryhmätoimintaan ja 7% (4kpl) vastanneista ehkä. Ei-vastauksia ei tullut ainuttakaan.

Kuvio 6. Osallistuisitko uudestaan pienryhmätoimintaan.

Kuviosta 7 näemme mitä pienryhmiin osallistuvat maatilat haluaisivat tulevaisuudessa pienryhmätoiminnalta. Vastaajat haluaisivat eniten uusia ideoita omaan tuotantoon. Tärkeinä asioina pidettiin myös opintomatkoja, verkostoitumista, vierailuja ryhmäläisten tiloille ja vierailuja asiantuntijayrityksiin. Yksi vastaaja olisi myös kaivannut lisää asiantuntijoita.

Kuvio 7. Pienryhmäläisten odotukset tulevalle pienryhmätoiminnalle

Tulevaisuuden opintomatkakohteisiin tuli seuraavanlaisia ehdotuksia:

- Kanadaan, toisille Lely-tiloille
- Saksassa tai Tanskassa rukiin viljelyyn tutustuminen
- Amerikkaan
- Pienpanimoihin
- Porkkanatiloille
- Itävaltaan vuoristotiloille
- Keski-Euroopan tiloille ja näyttelyihin
- Ahvenanmaalle
- Suoramyyntiin ja jatkojalostukseen tutustuminen
- Erilaisiin emo- ja sonnikasvattamoihin

8 YHTEENVETO JA POHDINTA

Työn aihe valikoitui oman kiinnostuksen kautta maatalojen pienryhmätoimintaa kohtaan. Olen kotoisin maatilalta ja itsekin osallistunut pienryhmätoimintaan, joten omakohtaistakin kokemusta pienryhmätoiminnasta löytyy. Tarkempi aiheen rajausta kohdentui toimeksiantajan MTK-Hämeen Huomisen hämäläinen maatala -hankkeen pienryhmätoimintaan. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kyselylomaketta, jonka pienryhmiin osallistuneet täyttivät ryhmäkokouksissa. Vastauksissa kuuluu viljelijöiden omat mielipiteet ja haluan tuoda ne työssä esille. Viljelijät vastasivat kyselyyn mielellään, vaikka vapaisiin kysymyksiin tulikin vastauksia vain joka neljänneltä vastaajalta.

Tutkimuksessa tavoiteltiin mahdollisimman isoa vastausprosenttia ja vastausprosentiksi saatiin 67%, jota pidän erittäin hyvänä. Tutkimuksen vastausaika oli reilu kuukausi, josta johtuen kaikki pienryhmät eivät kokoon-tuneet sinä aikana ja siitä johtuen kaikki eivät päässeet vastaamaan kyselyyn. Viljelijät vastasivat mielellään kyselyyn, koska pienryhmätoiminta on ollut heille tärkeä voimavara maatalan pyörittämisessä.

Yhtenä keskeisenä tutkimusongelmana oli saada vastauksia siihen, mikä saa viljelijät lähtemään mukaan pienryhmätoimintaan. Viljelijöiden mielestä tärkeimpiä syitä olivat kannattavuuden parantuminen ja uudet vinkit omaan tuotantoon. Hankkeen avulla tilojen välinen yhteistyö oli kehittynyt ja pienryhmätilojenkin välille oli syntynyt yhteistyötä.

Uusien toimintatapojen ja maatalojen kehittymisen pohdinta on tehokasta pienryhmissä. Ryhmissä saadaan toistenkin maatalojen kokemukset huomioon ja näin saadaan tietoa mikä voisi omalle tilalle olla paras ratkaisu. Pienryhmätoiminnan avulla oli mahdollisuus tutustua ryhmäläisten tiloihin ja vieraila muissa mielenkiintoisissa kohteissa. Ryhmässä vierailulle lähtemisen kynnys on pienempi kuin yksin.

Viljelijät kokivat saavuttaneensa ne tavoitteet, jotka heillä oli ollut lähties-sään pienryhmätoimintaan. Oli mukava kuulla, että monelle tilalle oli syn-tynyt yhteistyötä pienryhmätoiminnan myötä toisten tilojen kanssa. Toi-mintatavat olivat muuttuneet ja uusia ideoita oli otettu käyttöön maataloil-la. Pienryhmätoiminnan avulla viljelijät pystyivät keskustelemaan heitä kiinnostavista asioista toistensa ja asiantuntijoiden kanssa.

Tulevaisuudessa viljelijät toivovat pienryhmätoiminnalta opintomatkoja, verkostoitumista, uusia ideoita omaan tuotantoon, vierailuja pienryhmä-läisten tiloille ja vierailuja alan yrityksiin. Pienryhmäläiset toivoivat talou-den hallintaan apua tulevissa ryhmissä. Pienryhmille halutaan asiantunte-vat luennoitsijat ja mielenkiintoiset aiheet. Pienryhmäläisten toiveita toi-votaan kuunneltavan vielä enemmän.

Työtä oli mielenkiintoista ja mukavaa tehdä ja mielestäni tutkimuksessa saatiin hyvin vastauksia keskeisiin tutkimusongelmiin. Kyselyn toteutta-minen oli hieman työläs tehtävä, kun kaikki vastaukset piti etsiä vastaus-lomakkeista kirjata tietokoneelle ja koota niistä yhteenveto. Oli mukava

kuulla, kuinka hyvänä asiana pienryhmiin osallistuneet maatilat pitivät pienryhmätoimintaa. Saatu palaute antaa hyvät lähtökohdat tulevaisuuden pienryhmätoiminnan kehittämiseksi ja näin voidaan luoda entistä kiinnostavampaa pienryhmätoimintaa, joka saa myös uusia viljelijöitä mukaan pienryhmiin. Tärkeintä kuitenkin on kuunnella viljelijöitä, jotta pienryhmätoiminta palvelee heidän maatilojensa kehittymistä ja johtamista tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Hakanen M., Heinonen U., Sipilä P. 2007. Verkostojen strategiat - Menesty yhteistyössä. Edita Publishing Oy. Helsinki: Edita Prima Oy

Hallikas J., Karvonen I., Lehtinen E., Ojala M., Pulkkinen U., Tuominen M., Uusi-Rauva E., Virolainen V-M. 2001. Riskienhallinta yhteistyöverkostossa. Vantaa: Metalliteollisuuden Kustannus Oy

Kasvua Hämeessä loppuarviointi.
Viitattu 22.10.2014.

http://www.kasvuahameessa.fi/images/stories/tietoverkko/Kasvua_H%C3%A4meess%C3%A4_loppuarviointi_loppuraportointi_versio_02102014_LOPULLINEN.pdf

Kasvua Hämeessä maa- ja elintarviketalouden kehittämisohjelma vuosille 2007-2013.

Viitattu 22.10.2014.

http://www.kasvuahameessa.fi/images/stories/pdf/kasvua_hameesta_1.pdf

Maataloustilastot 2012. Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne 2013.
Viitattu 19.10.2014.

<http://www.maataloustilastot.fi/maatilojen-rakenne>

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013.

Viitattu 20.10.2014.

http://hameenliitto.fi/sites/default/files/manner-suomen_maaseudun_kehittamisohjelma_20072013-1.pdf

Mavi. Hanketukien maksun hakeminen.

Viitattu 18.10.2014

<http://www.mavi.fi/fi/maksut-ja-valvonta/maksut/hanketoimija/Sivut/Hanketoimija.aspx>

Mavi 2014b. Maaseudun hanketuet.

Viitattu 18.10.2014.

http://www.mavi.fi/fi/tuet-japalvelut/hanketoimija/Sivut/maaseudun_hanketuet.aspx

mmm. Maataloustuotanto.

Viitattu 18.10.2014

<http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/maataloustuotanto.html>

Mtk-Häme. Toimintakertomus vuodelta 2013.

Viitattu 19.10.2014.

http://www.mtk.fi/liitot/hame/toiminta/toimintakertomus/fi_FI/toimintaker-to-mus_etu/ files/91595845489460744/default/Toimintakertomus_2013.pdf

Mtk. Turvallista ruokaa kestävin menetelmin

Viitattu 19.10.2014.

http://www.mtk.fi/maatalous/maatilat_suomessa/fi_FI/maatilat_suomessa/

Niemelä S. 2002. Menestyvä yritysverkosto – verkostonrakentajan abc. Helsinki: Edita Prima Oy.

Perälä R. 2013. Huomisen hämäläinen maatala-koulutushanke vuosiraportti 1.1.-31.12.2013. ProAgria Etelä-Suomi Ry.

Ruuskanen P. 1999. Verkostot, luottamus ja riskiyhteiskunnan maaseutupolitiikka. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Toivola T. 2006. Verkostoituva yrittäjyys. Helsinki: Edita Publishing Oy.

VASTAUSOHJE JA VIILJELJÄKYSLEY

Hyvä pienryhmäläinen,

Opiskelen agrologiksi Hämeen ammattikorkeakoulussa. Teen opinnäytetyötäni, jonka aiheena on pienryhmä toiminnan vaikutuksista maatalan kehittämiseen ja johtamiseen. Työn tavoitteena on saada tietoa miten pienryhmiin osallistuneet maatilat ovat toiminnan kokeneet tilansa kehittämisen ja johtamisen kannalta. Kyselytutkimuksen tuloksia hyödynnetään myös suunniteltaessa vastaavanlaista toimintaa tulevaisuudessa.

Opinnäytetyössäni kartoitetaan miten pienryhmätoiminta on vaikuttanut maatiloiden kehittämiseen ja johtamiseen liittyen verkostoitumiseen, toimintatapoihin, talouteen, investointeihin, opintomatkoihin ja tuotannon kehittämiseen.

Työni onnistumisen edellytyksenä on mahdollisimman kattava vastausprosentti ja sen takia kyselylomake täytetään pienryhmissä niiden kokoontumiskerroilla helmi/maalikuussa. Vastausaikaa on 20.3.2014 asti. Kyselyn vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja nimettöminä, joten vastauksia ei voida yhdistää tiettyyn tilaan. Opinnäytetyöni toimeksiantaja on MTK Hämeen Kasvua Hämeessä teemaohjelmahanke.

Ystävällisin terveisin
Henri Jussila

Kysely viljelijöille pienryhmien vaikutuksista tilan kehittämiseen ja johtamiseen

Taustatiedot

Montako henkilöä tilaltanne osallistuu pienryhmätoimintaan?

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4

Tilan päätuotantosuunta?

- ☐ Kasvinviljely
- ☐ Lammastalous
- ☐ Lypsykarjatalous
- ☐ Naudanlihantuotanto
- ☐ Sikatalous
- ☐ Siipikarjatalous

Luomu vai tavanomainen tuotanto?

- ☐ Luomu
- ☐ Tavanomainen
- ☐ Siirtymävaiheessa luomuun

Miksi lähdit mukaan pienryhmään?

- ☐ Harkitset uutta tuotantosuuntaa
- ☐ Investointisuunnitelmien takia
- ☐ Kannattavuuden parantaminen
- ☐ Tutustuminen muihin tiloihin
- ☐ Uusia vinkkejä omaan tuotantoon
- ☐ Muu mikä?

Suunnitelmallisuus

Mikä oli ryhmän teema vuonna 2013?

- ☐ Kylvösiemen
- ☐ Luomu maidontuotanto
- ☐ Mallasohranviljely
- ☐ Naudanlihan tuotanto
- ☐ Pellavan viljely
- ☐ Rukiin viljely
- ☐ Rypsin viljely
- ☐ Muu mikä:

Kuka/Ketkä suunnittelivat ryhmän toiminnan?

- ☐ Viljelijät
- ☐ Ryhmän vetäjä
- ☐ Ryhmän vetäjä ja viljelijät yhdessä

Suunniteltiinko ryhmän toiminta kuinka pitkälle ajanjaksolle etukäteen?

- ☐ Seuraavan kokoontumiskertaan asti
- ☐ Koko vuoden toiminta kerralla
- ☐ Koko pienryhmän kokoontumisen ajalle

Oliko toiminnalle asetettu ryhmäkohtaiset tavoitteet?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

Oliko toiminnalle laadittu opintosuunnitelma?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Toteuttaminen

Mistä sait tiedon pienryhmästä?

- ☐ Kasvua Hämeessä-lehdestä
- ☐ Kasvua Hämeessä internet-sivuilta
- ☐ Neuvojalta
- ☐ Toiselta viljelijältä
- ☐ Sähköpostitse
- ☐ Muu, mikä?

Mitä odotat jatkossa pienryhmätoiminnalta?

- ☐ Opintomatkoja
- ☐ Uusia ideoita omaan tuotantoon
- ☐ Verkostoitumista
- ☐ Vierailuja alan yrityksiin
- ☐ Vierailuja pienryhmälaisten tiloille
- ☐ Muuta, mitä?

Onko pienryhmät luennoitsijat olleet sellaisia, kun on haluttu?

	1	2	3	4	5	
--	---	---	---	---	---	--

Täysin erimiel^ä ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Täysin samaa mieltä

Onko joku tietty luennoitsija tai aihe jäänyt mieleen, jos on niin mikä?

Oletteko osallistuneet Huomisen hämäläinen maatala-hankkeen järjestämille opintomatkoi^{lle}?

- ☐ En
☐ Kyllä, kotimaassa
☐ Kyllä, ulkomailla

Sain ammatillista hyötyä opintomatkoi^{sta}

- ☐ Kyllä
☐ En
☐ En osaa sanoa

Minne ja millaisiin kohteisiin haluaisitte opintomatkoi^{ja} järjestettävän?

Pienryhmässä oli hyvä ryhmähenki

	1	2	3	4	5	
--	---	---	---	---	---	--

Täysin erimiel^ä ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Täysin samaa mieltä

Pienryhmänvetäjän kanssa yhteistyö toimi

	1	2	3	4	5	
--	---	---	---	---	---	--

Heikosti ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Erinomaisesti

Tulokset

Pienryhmätoiminta motivoi jatkamaan tuotantoa

	1	2	3	4	5	
--	---	---	---	---	---	--

Täysin erimiel^ä ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Täysin samaa mieltä

Pienryhmätoiminta motivoi kehittämään tuotantoa

	1	2	3	4	5	
--	---	---	---	---	---	--

Täysin erimiel^ä ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Täysin samaa mieltä

Miten tuotantoa on kehitetty?

Pienryhmätoiminta edisti tilojen välistä yhteistyötä

	1	2	3	4	5	
--	---	---	---	---	---	--

Täysin erimiel^ä ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Täysin samaa mieltä

Minkälaista yhteistyötä tilojen välille syntyi?

Pienryhmätoiminta muutti tilan toimintatapoja

	1	2	3	4	5	
--	---	---	---	---	---	--

Täysin erimiel^ä ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Täysin samaa mieltä

Miten pienryhmä muutti tilan toimintatapoja?

Pienryhmätoiminnasta saatiin apua tilan talouden hallintaan

Täysin erimiel^ä ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Täysin samaa mieltä

Miten tilan talouden hallinta muuttui?

Onko pienryhmätoiminnasta saanut intoa uusiin investointeihin?

- ☐ Kyllä
☐ Ei

Jos vastasit edelliseen kohtaan kyllä niin minkälaisia investointeja?

- ☐ Eläimiin
☐ Eläinten hyvinvointiin liittyvät investoinnit
☐ Koneisiin
☐ Muutoksia vanhoihin tuotantorakennuksiin
☐ Peltojen kunnostukseen
☐ Pellon ostaminen
☐ Uusiin tuotantorakennuksiin
☐ Muu mikä:

Oletteko hakeneet pienryhmätoiminnan aikana investointitukea?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Osallistuisitko uudestaan pienryhmätoimintaan?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ Ehkä

Vapaata palautetta pienryhmätoiminnasta:

Kuva 1. Lounais-Häme maitopienryhmä laitumella. Kuvaaja Riitta Lehtinen.

Kuva 2. Ruis pienryhmä ruismaalla. Kuvaaja Saara Nikkari.